

De zelfbeproeving.

<https://hdl.handle.net/1874/353636>

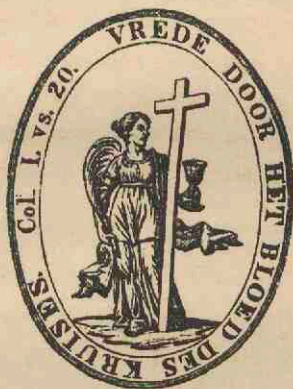
g. c.

6

DE

ZELFBEPROEVING.

VIERDE DRUK.

Te ROTTERDAM,
bij M. WIJT & ZONEN,
Drukkers van het Nederlandsche Zendinggenootschap.

1864.

N°. LV.

VERBODEN TOEGANG

VOORBIJGANG

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines, possibly forming a paragraph or a list of entries. Some words are barely visible, but the overall structure suggests a formal document or record.

VOORBERIGT.

Gecommitteerden van het Nederlandsche Zendinggenootschap tot het opstellen, verzamelen en uitgeven van kleine Stukjes ter bevordering van Evangelische kennis en godzaligheid, ook bij mingeoefenden; namelijk: — N. BEETS, Th. Dr. en Predikant, J. J. VAN OOSTERZEE, Th. Dr. en Hoogleeraar te Utrecht, J. MOLL, Jacobz., Predikant te 's Gravenhage, E. LAURILLARD, Th. Dr., J. F. BLAAUW, Predikanten te Amsterdam, C. W. VAN DER POT en M. COHEN STUART, Predikanten te Rotterdam, overeenkomstig hun

ambt en hunne bediening, dat oogmerk gaarne willende bevorderen, en in uitzigt op des Heeren medewerkenden zegen, bieden het nevensgaande Stukje hunnen landgenooten aan; erkennende intusschen geene uitgave voor echt, dan welke door een hunner of door de drukkers dezes onderteekend is.

M. W. J. L. J. J. J.

DE ZELFBEPROEVING.

Wanneer wij, in het dagelijksche leven, de menschen onderling elkander hooren vragen naar hunne gezondheid, hunne beroepsbezigheden, hunne jaren, hunne bate of schade in den handel, die door hen gedreven wordt, hunne onderscheidene lotgevallen, en hunne bij voorkeur geliefde gemakkelikheden, dan bevinden wij doorgaans, dat zij elkander zonder eenige bedenking hieromtrent onderrigten. Maar vraagt men diezelfde menschen: hoedanig is de redelijke en zedelijke aanleg, dien gij van God hebt ontvangen? Wat gelooft gij van God en Godsdienst? Zijt gij al of

niet bekeerd van de zonde tot de dienst van God en den Zaligmaker? Wordt het beter of erger met uwe gezindheden en gedragingen? En waarin is deze beterschap en verergering zichtbaar? Hoeveel, en sedert wanneer, zijt gij vooruitgegaan of verachterd? Welke redenen zijn daarvoor te vinden? En hoe moet Hij derhalve over u oordeelen, voor Wien alle dingen naakt en geopend zijn, en met Wien wij te doen hebben in den tijd en in de eeuwigheid? Wanneer men, zeg ik, deze alleraangelegenste vragen den menschen voorleide, hoe velen zouden er dan niet gevonden worden, die zelden of nooit met betamenden ernst aan deze dingen gedacht hebben, en geheel buiten staat zijn op dit een en ander naar behooren te antwoorden. Deze onnadenkenden kennen, ja, misschien vele zaken, en bezitten somtijds zelfs een schat van wereld- en menschenkennis, maar zichzelf kennen zij niet. En wat is de oorzaak van dit gebrek aan zelfkennis? Geen ander, Lezer! dan dat zij zichzelf nooit, of althans uiterst zeldzaam, en nimmer op de regte wijze

beproeven. Anderen, die wijzer en vromer en edeler zijn dan deze onwetenden, zouden evenwel meer met zichzelf bekend, en daardoor nog verlichter en godvruchtiger worden, wanneer zij getrouwer en voorzigtiger en verstandiger te werk gingen, bij deze beproeving van zichzelf; waarom de Schrijver van dit stukje gemeend heeft, den zoodanigen onder zijne medemenschen en medechristenen, onder welker oogen hetzelfde komen zal, geen' ondiens te zullen bewijzen, met eene opzettelijke overweging dezer gewigtige zaak. Hij begeeft zich daartoe met het oog op zijn' Heer, opdat Die zijne pen besture, en hem stelle tot een' bruikbaren leidsman op den weg naar het hart van die allen, die zijne aanwijzingen zullen gelieven te raadplegen. En als dit boekje den een' of ander' mogt in handen komen, wien dit onderwerp niet smaakt, den zulken bidt hij, zich met den inhoud van hetzelfde nader bekend te maken, en daarna in gemoede deze zaak te beoordeelen. Hij zal zich bepalen bij de beantwoording der navolgende vragen:

Wat heeft men door zelfbeproeving te verstaan?

Is de zelfbeproeving pligtmaticg?

Welke en hoedanige zijn de redenen waarom vele menschen de zelfbeproeving schuwen?

Waar en wanneer moeten wij ons zelven beproeven?

Welke zijn de voorwerpen, waaromtrent dit onderzoek behoort plaats te hebben?

Op welke wijze moet het geschieden?

Van welken toetssteen moet men zich daarbij bedienen?

Welke vruchten behoort het bij ons te dragen?

Wat heeft men door zelfbeproeving te verstaan?

Door zelfbeproeving verstaan wij, een behoorlijk gadeslaan en onderzoeken van ons bestaan en gedrag; een vergelijken van ons innerlijk zedelijk leven, en van al ons doen en laten, met de geboden, die God ons gegeven heeft: en eene, zooveel mogelijk naauwkeurige bepaling, of, en in hoeverre,

wij al of niet gelijkvormig zijn aan deze Goddelijke voorschriften.

Is de zelfbeproeving pligtmatig?

Dat het nu onze pligt is, deze zaak in het werk te stellen, daarvan overtuigt ons de beschouwing van onze *redelijke en zedelijke natuur*; de opmerking der *vermaningen*, met welke de *Heilige Schriften* dit onderzoek aanprijzen; en de overweging van *ons eigen waar belang*. Als redelijke en zedelijke wezens, die met de kennis van onzen pligt door God begiftigd en voor God verantwoordelijk zijn, mogen wij het immers niet voor onverschillig houden, wie en hoedanigen wij zijn voor Hem en voor de menschen; maar betaamt het ons allezins, gelijk wij acht geven op onze tijdelijke zaken, en deze laatsten bij zekere wederkeerende gelegenheden telkens herzien, zoo ook ten aanzien van onze zedelijke gesteldheid, en in dezen bovenal, op ons zelve te letten, en te vragen, of wij wandelen, en of wij vooruitgaan, dan of wij ten achteren geraken op den weg, die naar boven leidt. Ons *verstand* zegt ons dat dit

onze pligt en ons voordeel is, en door het geweten, als wij het niet wederstreven, worden wij er als van zelfs toe gedrongen; want *de ziele des menschen is eene lampe des Heeren, doorzoekende alle de binnenkameren des buiks* (1). En bij deze innerlijke stem komt *de stem van God in de Heilige Schriften*. Daar hooren wij de heilige mannen het volk Israëls toeroepen: *Laat ons onze wegen onderzoeken en doorzoeken, en wederkeeren tot den Heer* (2). *Alzoo zegt de Heer der Heirscharen: stelt uw hart op uwe wegen* (3). *Kent, wat gij gedaan hebt* (4). Daar lezen wij de woorden van onzen Heer Jezus Christus tot zijne landgenooten: *Waarom oordeelt gijlieden van u zelven niet dat regt is* (5) en zijne Apostelen roepen de Christenen toe: *De mensch beproeve zich zelven* (6). *Indien wij ons zelven oordeelden, zoo zouden wij niet geoordeeld worden* (7). *Onderzoek u zelven, of gij in het geloof zijt* (8). *Een iegelijk beproeve zijns zelfs*

(1) Spr. XX: 27.

(3) Hagg. I: 5, 7.

(5) Luc. XII: 57.

(7) 1 Kor. XI: 32.

(2) Klaagl. v. Jer. III: 40.

(4) Jerem. II: 23.

(6) 1 Kor. XI: 28.

(8) 2 Kor. XIII: 5.

werk (1). Waarbij nog komen zoo vele vermaningen tot de regte kennis en erkentenis van zonde, en tot een dagelijksch opwassen in geloof en godzaligheid, als deze beproeving van hart en leven noodwendig veronderstelt. En wanneer wij opmerken de grondige kennis van het menschelijk hart, die de redenen der heilige mannen openbaren, dan mogen wij daaruit besluiten, dat zij zelve beoefenden, hetgeen zij anderen aanprezen, en dat een iegelijk hunner met David betuigen kon: *ik heb mijne wegen bedacht, en heb mijne voeten gekeerd tot uwe getuigenissen* (2). Gaan wij eindelijk te rade met *ons eigen waar belang*, dan blijkt ons spoedig, dat de behartiging van deze voorschriften onafscheidelijk samenhangt met de behoudenis onzer zielen, daar zonder zelfbeproeving geen zelfkennis, en zonder zelfkennis geen ootmoed voor God, geen gevoel van behoefte aan, en dus ook geen opregt geloof in Jezus Christus, geene waakzaamheid noch strijd tegen de zonde, en geene zachtmoedigheid en liefde in ons verkeer met de menschen bij ons kunnen

(1) Gal. VI: 4.

(2) Ps. CXIX: 59.

gevonden worden. Dit leert ons de Bijbel in het voorbeeld der oude Joden, die geene kennis hebbende aan hunne overtredingen, de Goddelijke roepstem tot bekeering beantwoordden met te zeggen: *Waar in zullen wij wederkeeren?* (1) Dit zien wij in de Phariseën, die in hunne blindheid den Heiland vroegen: *Zijn wij dan ook blind?* (2) en in Pilatus, die zijne handen, welke hij bevleeken ging met onschuldig bloed, in onschuld durfde wasschen (3). Ja, dit aanschouwen wij zelfs in de Apostelen van den Zaligmaker, die, toen zij *niet wisten van hoedanigen geest zij waren*, vuur van den hemel wilden roepen over de onherbergzame en vijandige Samaritanen; (4) gelijk wij het opmerken in die Christenen van Laodicea, die het er voor hielden, dat zij *rijk en verrijkt waren, en dat hun geen ding ontbrak*, omdat zij niet inzagen, dat zij waren ellen-dig en jammerlijk en arm en blind en naakt (5). Maar over de noodzakelijkheid

(1) Mal. III: 7.

(2) Joh. IX: 40.

(3) Matth. XXVII: 24.

(4) Luc. IX: 52-56.

(5) Openb. III: 18.

en de voordeelen der zelfkennis leze men het boekje van het Nederlandsche Zendinggenootschap, dat hierover handelt. Genoeg zij ons hier de opmerking, dat aan de vruchten dezer kennis ten naauwste verbonden zijn onze vrede en onze hope voor meer dan een leven, en dat hij alleen, hier en hiernamaals, waarlijk gelukkig zijn kan, wien deze wetenschap opleidt tot een diep ootmoedig, levendig geloof, en echt godvruchtig bestaan. En, aangezien er nu tot deze kennis geen andere weg is, dan die der regte waarneming en beproeving van ons hart en ons leven, wat is klaarblijkelijk, dan dat deze beproeving evenzeer door ons eigen waar belang wordt gevorderd, als door onzen aanleg en door de Heilige Schriften?

*Welke, en hoedanige zijn de redenen
waarom vele menschen de zelfbe-
proeving schuwen.*

Zulk eene betamelijke en voordeelige zaak moest waarlijk door alle menschen, en bovenal door de belijders van onzen

Heer en Zaligmaker, met allen ernst worden ter harte genomen. Maar hoe velen zijn er, die door hun gebrek aan zelfkennis aan den dag leggen, dat zij zich zelve niet gadeslaan noch onderzoeken, die er menigwerf toe worden opgewekt, en het noodige en nuttige er van erkennen, ja, misschien anderen er toe aansporen, doch die er zelve maar niet, of immers niet dan uiterst zeldzaam, toe komen! Zij verwaarloozen de zelfbeproeving, dewijl zij haar *schuwen*, en door dezen heimelijken afkeer, wanneer hun geweten er toe aanspoort, haar verschuiven en uitstellen, tot dat het uitstel afstel, en de mensch een volslagene vreemdeling in zijn' eigen' boezem wordt. En waarom schuwen zij deze beproeving? De hand op het hart, Lezer! die u zelve daaraan schuldig kent, *is het niet uit vrees voor den witslag en de slotsommen dezer rekening?* Eene stem in uw binnenste zegt u vooruit, dat deze slotsom u zal beschamen en innerlijk verontrusten, en u doen gevoelen, dat het niet wel met u staat, ten zij gij door het geloof in den Middelaar u met

God laat verzoenen, en een gansch ander mensch wordt. En gij wilt nogthans van *alle* zonden geen afstand doen. Gij wilt niet beschaamd staan voor u zelve en voor God. Maar is het nu wijs en voorzigtig dat gij daarom u zelve ontvlugt? Of zou de zieke niet meer ziek zijn, wanneer hij zijne ziekelijke gesteldheid voor zich zelve ontveinst? Zou de schuldenaar zijnen staat van zaken verbeteren, door op denzelfden geen acht te slaan? En zou uw geweten! o ijdel mensch! tot in eeuwigheid kunnen slapen? Zult gij niet eens *geopenbaard* worden voor den regterstoel van Christus? En is het u dan niet beter dat gij u zelve oordeelt, terwijl het nog heden, en nu er nog heeling is voor de wonden, die gij niet peilen durft, dan dat gij eens door Jezus Christus veroordeeld wordt in den dag *Zijns* oordeels? Eene andere oorzaak van de verwaarloozing der zelfbeproeving is gelegen in *den afkeer van God en godsdienstige overleggingen*, die den onvernieuwden mensch eigen is. De zelfbeproeving toch roept ons tot vergelijking van ons zelve

met de wet des Heeren; en deze ongelukkige gesteldheid wil van niets weten, wat deze wet des Allerhoogsten betreft, waaraan het bedenken des vleesches zich niet onderwerpt. Maar als dit bedenken nu vijandschap tegen God is, en de volharding in deze vijandschap niets anders kan ten gevolge hebben, dan dat men zich toorn vergadert, als een schat, in den dag des toorns en der openbaring van Gods regtvaardig gerigt; wilt gij dan, o mijn ongoddelijke medemensch! niet nog in tijds wijs en door gemoedsvernieuwing veranderd worden, opdat gij moogt beproeven, welke de goede en welbehagende en volmaakte wille Gods, en welke de staat uwer eigene ziele zij, en opdat gij moogt wandelen in bedachtzaamheid en in het licht? En wilt gij daartoe niet bidden, dat deze betere zin bij u ontwake, en gij door het kinderlijke geloof in onzen eenigen Zaligmaker met uwen God verzoend wordt? Doch het zelfonderzoek wordt ook veronachtzaamd uit *inbeelding dat men zich zelve reeds kent, of immers niet meer dan een' zeer oppervlakkigen en vlug-*

tigen blik behoeft, om deze kennis te onderhouden en te vermeederen. Intusschen is er geene inbeelding, die meer gebrek aan zelfkennis teekent dan deze: want als hij, die gedurig leeft nabij zijn hart en zijnen God, nog dikwerf moet uitroepen:

Wie kan zijn eigen hart doorgronden,
Zijn hart, zoo vol arglistigheid?

welk eene kennis van zich zelve zal dan huisvesten bij dengenen, die nooit met ernst tot zijn binnenste inkeert, en den spiegel des Goddelijken Woords niet anders dan ter loops voorbijgaat? Waarlijk, die mensch draagt wel een deksel op het hart, en een blinddoek voor de oogen. Hij heeft geen besef van Gods heiligheid, noch van den eigenlijken aard der booze zonde. En als hij hier van zijne hoogmoedige inbeeldingen zich niet wil laten genezen, door de diepten te peilen, die hij voor geringe oneffenheden aanziet, hoe zal hij verbaasd en verschrikt staan, wanneer de eeuwigheid zijn oog verlicht, en de registers zijner overtredingen hunne sommen aan hem vertoon! *Eindelijk kan men in de zelfbe-*

proeving moeilijkheden zien, die van de beoefening derzelve weerhouden en afschrikken. En inderdaad is zij geene zeer gemakkelijke zaak. Er is toch toe noodig eene onafgebroke opmerkzaamheid op ons zelve, waarvan de genietingen, de verstrooiingen en de bezigheden van het leven ons ligtelijk kunnen afleiden. Er is toe noodig eene hebbelijkheid van bedaard en geregeld nadenken, die niet zonder oefening wordt verkregen. Er wordt toe vereischt een duidelijk inzien in den aard en den omvang onzer verpligting en bestemming; eene zuivere kennis van den inhoud en den geest der Goddelijke geboden, en een levendig besef van de aanbiddelijke heiligheid diens volmaakten Vaders, voor Wien zelfs Zijne Engelen niet zuiver zijn; maar tot deze dingen weet zich de traagheid en zinnelijkheid, die tegen het geestelijke zijn aangekant, niet zonder inspanning en strijd te verheffen. Wanneer men zich daarenboven met geene oppervlakkige zelfkennis wil te vreden stellen, hoe vele zaken zijn er, die dan bij dit onderzoek behooren te

worden aangemerkt! Hoe vele bewegingen en verschijnselen van het verborgene en openbare leven! Hoe vele onderscheidene en menigmaal diep verholene en somtijds tegenstrijdige, ofschoon in elkander grijpende en met elkander samenwerkende roersels en drijfveeren van onze woorden en daden! Hoe vele omstandigheden, aanleidingen en geringe voorvallen, die wij ligtelijk onopgemerkt voorbijgaan, en die toch bij de beoordeeling van ons zelve gewigt hebben en op de zedelijkheid invloeyen! En, om van het moeilijkste van alles in de laatste plaats te gewagen, als nu de vergelijking van ons zelve met de eischen der Goddelijke heiligheid door ons zelve behoort te geschieden, en wij, eigenlievende menschen, die zoo gereed zijn ons zelve te verschoonen en te verontschuldigen en voor God te regtvaardigen, en die nergens nooder toe te brengen zijn dan tot de veroordeeling van ons zelve, ik zeg, als wij, die de zoodanigen zijn, en door alle tijden geweest zijn, als regters, niet over anderen, waartoe wij ons menigmaal op-

werpen, maar als regters over ons zelve moeten gaan zitten, en oordeelen, niet naar de inspraak van onzen waan en zin, maar met een regtvaardig oordeel, dat in zelfveroordeeling eindigt, waarlijk dan kwijten wij ons van geene zeer ligte taak. Maar zullen wij nu, die deze moeilijkheden gevoelen en inzien, om harentwille verzui- men, hetgeen onze plicht van ons eischt, en ons eigen belang van ons vordert? Zullen wij, die voor onze tijdelijke aangele- genheden zoo veel hoofdbreken en arbeid ons getroosten, voor onze ziel en onze zaligheid niets willen aanvatten, dan het- geen met onzen lust en onze geaardheid strookt? Zullen wij niet willen strijden tegen onze traagheid, aardschgezindheid en ongeregelde eigenliefde? Dan zullen wij ook in het Koninkrijk der Hemelen niet kunnen ingaan. En is er ook niet, dat ons te gemoet komt, bij de zwarigheden, waarvan wij gesproken hebben? Wanneer wij toch tot de zelfbeproeving worden ge- roepen, dan wordt daarmede niet van ons geëischt, dat wij het op eens in dezelve

zoo ver zullen brengen, als het de Christen in dit leven door oefening brengen kan; maar dat wij in dezen, zoo als in andere stukken, al doende leeren, en al dieper en dieper in onzen boezem delven; dan worden wij daarbij gewezen op een' God, die op ons gebrekkig, maar toch welmeenend streven met welgevallen nederziet, en die door Zijnen Geest ons wil verlichten, besturen en heiligen, dan wordt ons vergund, waar het geheugen onzer afwijkingen ons begeeft, en ons zwak gezigt den snellen stroom der gedachten en gemoedsbewegingen niet meer kan volgen, met David te bidden: *reinig mij van de verborgene afdwalingen*; (1) en dan behoeft het ons niet te ontbreken aan zoodanige wegwijzers, als ons met de gevaren, die wij te ontzien, en den gang dien wij te houden hebben, gaarne bekend maken. Dat wij ons dan niet laten afschrikken, en door geene bedenkingen ons laten terughouden van eene zoo noodige en nuttige zaak; maar, zoo lief ons onzer zielen zaligheid wezen

(1) Psalm XIX: 13.

moet, onze oogen en harten ontsluiten voor die stem van den Heer der Heirscharen: *stelt het hart op uwe wegen.*

*Waar, en wanneer moeten wij onszelven
beproeven?*

Zoodra het voornemen, om van de zelfbeproeving ons werk te maken, zich bij ons gevestigd heeft, is onder de eerste vragen, die wij verlangen aan ons zelve te beantwoorden: *wanneer* dit onderzoek behoort te geschieden? En daarop nadenkende, komen wij tot de onderscheiding van eene *gedurige* zelfbeproeving, welke gelegen is in eene doorgaande en onafgebrokene waarneming van ons zelve, en een bestanddeel uitmaakt van die bestendige *waakzaamheid*, waartoe de Heer Jezus en Zijne Apostelen de Christenen opwekken (1), en van eene rekening met ons zelve, die op meer of min gezette en van elkander afgelegene tijden, een overzicht neemt van deze vakken des menschelijken levens, of

(1) Marc. XIII: 37. Efez. VI: 18.

van alles, wat men immer met zedelijke bewustheid op deze wereld verrigt heeft. De doorgaande opmerkzaamheid op ons zedelijk leven, waartoe de Heilige Schriften ons uitdrukkelijk vermanen, en die wij ons zelve en elkander niet genoeg kunnen aanbevelen, is tot verkrijging der regte zelfkennis zoo volstrekt onontbeerlijk, dat zonder dezelve alle andere onderzoeking van ons bestaan en onzen wandel te dien einde, niet toereikende zoude wezen; aangezien de gedachten, aandoeningen, neigingen en begeerten der ziel zoo menigvuldig zijn, met zulk eene verbazende snelheid elkander verdringen en vervangen, en dikwerf zulke flauwe sporen en indrukken in ons binnenste achterlaten, dat zij onzer aandacht ontgaan, of aan ons geheugen ontglippen, wanneer zij niet op het oogenblik, waarin zij opkomen in onzen geest, met naauwkeurigheid worden waargenomen; waarom de voortreffelijke EWALD KIST naar waarheid schrijft: „wij moeten handelen omtrent ons zelve, zoo als een wijs opvoeder omtrent zijnen kweekeling handelt, wiens

karakter hij wil leeren kennen. Hij slaat hem gade van den morgen tot den avond. Hij bespiedt hem in zijn werk, in zijne uitspanningen, in gezelschap, in eenzaamheid, in vreugd en droefheid, onder opleiding ten goede, en bij den aanval der verzoeking, met één woord in alle omstandigheden en ontmoetingen. Hij let op zijn spreken, handelen, gelaat en houding. Ook kleine bijzonderheden daaromtrent zijn hem niet onverschillig. En uit eene verzameling van dergelijke kleine waarnemingen maakt hij zijn heerschend karakter op. Zoo moeten wij ook omtrent ons zelve handelen. Wij moeten onze waarnemingen over ons zelve niet tot den avond uitstellen, maar over ons zelve waken, *terwijl* wij werkzaam zijn, en ons in verschillende omstandigheden doen kennen. Met een naauwziend oog moeten wij ons zelve begluren, midden onder onze bezigheden, onder menschen, onder het genot onzer vermaken, en in allerlei omstandigheden. Dan zullen wij aan ons zelve, wie wij zijn met betrekking tot het Christendom, het beste kenbaar

worden.” (1) Maar bedriegen zouden wij ons, bijaldien wij ons inbeeldden, dat wij daarom niet zouden noodig hebben de posten bijeen te trekken, die wij, zonder verwijl, in het boek van ons geheugen hebben aangeschreven; of, om eigenlijk te spreken, dat wij ons van *eene meer algemeene en opzettelijke* zelfbeproeving uit dien hoofde zoude mogen ontslagen achten. Die dit doen, zijn waarschijnlijk de zoodanigen, welke evenmin in het dagelijksche leven, als in eenzame uren op zich zelve letten; gelijk zij, die zeggen, dat zij zeldzaam ter kerke gaan, omdat zij den Heer in hunne huizen kunnen dienen, hierin doorgaans even nalatig zijn. Wij vinden wel is waar geen uitdrukkelijk gebod in den Bijbel, dat ons tot de laatstgenoemde zelfbeproeving verplicht; maar onze roeping tot heiligmaking brengt het mede, dat wij alle middelen aangrijpen, die aan onze volmaking kunnen dienstbaar zijn. En wie, die rede-

(1) E. KIST, Beoefeningsleer, II Deel. II Stuk, bladz, 738 en 739.

lijk is, en zich zelve eenigzins kent, en zijn waar belang verstaat, kan er aan twifelen, of tot deze middelen behoore, dat wij, bij zekere wederkeerende gelegenheden en wisselingen der tijden, er ons opzettelijk toe begeven, om onze harten en onze wegen te onderzoeken, en op ons zedelijk bestaan met bedaardheid te letten? Wie zich daartoe heeft afgezonderd, geniet toch het voordeel, dat ons in het dagelijksche leven te dikwerf ontbreekt, van niet afgetrokken te worden door het gedruisch en den slommer eener bedrijvige wereld, die te dikwijls, door hare bezigheden en bekoringen, onze opmerkzaamheid op ons zelve verdeelt, of hoofden en harten zoo geheel en al inneemt, dat wij zijn als de dienstknechten, die slapen, hoezeer de Heer staat te komen. Daarenboven is het niet voldoende, dat wij doorgaans acht hebben op de wegen en uitgangen van onze harten, en ieder oogenblik ons bewust zijn, hoe wij handelen, daar wij ook moeten weten, welke gevolgen hieruit zijn af te leiden; welke toeleg en zin in ons binnenste

heerscht; en of het er met ons op verbetert of erger wordt, en in welke mate dit bij ons plaats heeft. Maar tot dit een en ander is immers nuttig en noodig te achten, dat wij de verschijnselen in ons zedelijk leven, niet alleen op zich zelve, en bij oogenblikkelijke waarneming, maar ook in verband en vereeniging met elkander, en bij meer of minder omvattende tijdperken, gadeslaan; en deze tijdperken met elkander vergelijken; en uit deze vergelijking besluiten, hoe wij ons zelve beoordeelen: waarbij nog komt, dat de meer algemeene en opzettelijke zelfbeproeving met meerdere bedaardheid, meerdere gebeden, en meerdere ondersteuning van het geheugen geschieden kan, dan het werkzame leven doorgaans toelaat.

Vraagt men nu verder naar de geschikte tijdsgeschiedenissen, waarbij dit onderzoek door ons te houden zij, dan spreken wij eerst van de meening, welke het noch onder de Heidenen, noch onder de Christenen aan voortreffelijke voorstanders ontbroken heeft, dat het betamelijk en nuttig zoude wezen,

aan den avond van iederen dag zich te zetten, om deze rekening te houden met zich zelve. Zoo deed b. v. de beminnelijke GELLERT, wiens avondzang aan het einde van dit boekje te lezen is, en onze godvruchtige vader CATS schreef:

Gij, eer de zoete slaap komt over u gekropen,
 Ga tot u zelve in, en doe uw boezem open;
 Daal in uw innig hart, doorzoek uw eigen ziel;
 En let eens, waar ze stond, en waar ze nederviel.
 Eisch staat van uw gemoed in alle kwade slagen;
 Proef uw geheele magt en wat u kan vertragen;
 Dat goed is, trek het op, dat kwaad is, druk het neer;
 Zoo wordt uw ziele kalm in dit onstuimig meer.
 Gij kunt uit uwe borst en nit uw eigen wezen,
 Het meeste voordeel doen, ja groote dingen lezen,
 Die niemand anders werkt; want eigen onderzoek
 Gaat dieper dan de kunst, en dan een geestig boek. (1)

En wie, die er op nadenkt, kan er aan twifelen, of dit voorschrift verdient behartigd te worden door allen, die daartoe in staat zijn; zoo als dit immers het geval is met vele menschen, die zich niet door zwaren arbeid vermoeijen; of die niets wezenlijks omhanden, en zoo veel tijd hebben, dat zij hunne kostelijke voormid-

(1) CATS Houwelijk, 2de Deel. Uitgaaf van WITSEN GEYSBEEK, 1 Deel, bl. 296.

dag- en avonduren, op de ellendigste en beuzelachtigste wijze, en in de nietigste bijeenkomsten en verstrooiingen kunnen verspillen? Hoe menigvuldiger toch de zelfbeproeving geschiedt, hoe gemakkelijker en getrouwer en weldadiger zij zal worden. De verstandige koopman zuivert dagelijks zijne boeken aan. De bedachtzame huisvader, wil 's avonds, wanneer hij ter ruste gaat, de verzekering medenemen naar zijn slaapvertrek, dat er geen vreemde binnen zijne muren, zonder zijn weten is ingeslopen, en dat vuur en licht wel bezorgd zijn. En zouden wij, die dit kunnen, wanneer wederom eene zon over ons is ondergegaan, dan geen onderzoek doen, of zich ook in ons hart een nieuwe vijand heeft ingedrongen; of het vuur van verbodene driften ook in ons binnenste blaakt; of er een dag door ons verloren, of een dag door ons gewonnen is, en of wij, wanneer de op handen zijnde nacht ons voor altijd de oogen sloot, zalig of rampzalig, rijker of armer, in de eeuwigheid zouden ontwaken? Mij dunkt, Lezers! uw geweten zegt u, dat dit

wijs en betamelijk en nuttig en goed is. En als gij behoort tot degenen, die van den vroegen morgen tot den laten avond voor het lieve brood moeten slaven en zwoegen, en die 's avonds te zeer zijt afgemat, dan dat zij geschiktheid zouden hebben, om zich met geestelijke oefeningen in te laten; dan mag ik u immers wel vragen, of gij des morgens en op den wekelijkschen rustdag, en onder uwe dagelijksche verrigtingen, aan zulke overdenkingen *lust* hebt? Als het u daar niet aan hapert, dan zult gij uw nachtleger niet willen beklimmen, zonder uwe knieën voor uwen Vader in den hemel te hebben gebogen; en zou dan, aan het einde van menigen dag, de geest op het vleesch niet nog zoo veel vermogen, dat gij, uw avondgebed zullende uitspreken, te voren bedenkt, of er eenig goed door u verrigt zij, waarvoor gij te danken hebt; welke zonden uw geweten u vermaant voor den kenner van het verborgene te belijden; en met welk eene rust gij uw hoofd zult gaan nederleggen, bij de onzekerheid van dit kortstondige

leven? Althans is er reden om toe te zien, dat de onlust der aardsehgezindheid voor geen onvermogen worde gehouden; zoowel als er grond is om te gelooven, dat ons geen tijd zal worden afgeëischt, die ons niet werd gegeven. Maar wien veel gegeven is, van dien zal de Heer overvloediger eischen.

Een andere gelegene tijd ter beproeving van ons zelve is *de wekelijksche rustdag*. Dan behoort, althans buiten volstrekke noodzakelijkheid, geen lichamelijke of andere arbeid den geest te vermoeijen en buiten staat te stellen tot dit gewigtige werk. Dan roept ons de Evangelie-prediking om met het woord, dat ons verkondigd wordt, tot ons binnenste in te keeren, en hetgeen ons wordt voorgehouden niet op anderen toe te passen, maar op ons zelve. En dan is het voegzaam, gelijk het ons dienen zal om regt te deelen in de openbare dankzeggingen en gebeden, dat bij de rekening die men gaat houden, zoo al niet bij uitsluiting, dan toch inzonderheid worde gezien op de week, die volbragt werd.

Een ruimer tijdvak ter herziening wordt voor het zelfonderzoek geopend, op *ieder*en laatste dag der maand; en nog grooter veld aan *den* laatste van het jaar, die ons zoo aandoenlijk voorspiegelt den laatste van ons leven op deze aarde; en ons zoo ernstig toeroept: dat wij ons rentmeesterschap moeten verantwoorden. Of zouden wij dan alleen op tijdelijk gewin en verlies willen bedacht zijn, of met de zulken samenrotten, die de herinnering hunner vergankelijkheid niet willende verdragen, haar in verstrooiingen en ongebondene vermakelijkheden verdooven? Neen, Medereizigers naar het graf en de eeuwigheid! neen dat niet; want te dien dage gedenken wij de weldaden, die de Heer onze God ons bezeugen heeft; en zullen wij dat mogen of kunnen, zonder ons zelve te vragen: hoe heb ik beantwoord aan zoo veel weldadigheid en trouw?

Andere dagen, die ons tot zelfbeproeving roepen, zijn de navolgende: *de dank- en bededag*, waarop men inzonderheid bedenke, hoe men zich zelve hebbe te beoor-

deelen als ingezetenen van een vaderland, welks welvaart en bloei met den zedelijken toestand zijner inwoners onafscheidelijk samenhangt; *de dag onzer verjaring*, die tot een overzigt van ons geheele leven aanleiding geeft (1); en *die der verjaring van de verbindtenissen*, die door ons zijn aangegaan, en over welker nakoming men zich alsdan onderhoude: vooral *de dag, wanneer de gewigtigste aller verbindtenissen verjaart*, en wij ons geloof eens beleden voor God en de menschen. Te dien dage herinnere zich de Christen de werkzaamheden van verstand en gemoed, waarmede Hij zich aan zijn Heiland heeft overgegeven. Hij vergelijkte met dezelve zijne tegenwoordige overtuiging, en den heerschenden zin, welke nu in hem woont; en daaruit wete hij, hoe hij de loopbaan geloopt heeft, die de Heer hem heeft voorgesteld, en in hoe verre hij trouwe hield Dien, Die hem riep. Nog komt hier in aanmerking: *de tijd van beproeving en*

(1) Voor en op dezen dag zal menig een, niet zonder zegen, in handen nemen het 107de N^o. van het Nederl. Godsd. Traktaatgenootschap, onder den titel: *Morgen mijn verjaardag*.

voorbereiding , welke de viering des II. Avondmaals vordert , daar de Apostel geschreven heeft : *de mensch beproeve zich zelve* , en ete alzoo van het brood , en drinke van den drinkbeker , (1) want al is het ook dat men zich zelve genoegzaam bewust is van een bestaan en wandel , welke niet verbieden aan deze heilige instelling deel te nemen ; zal het daarom niet goed zijn , vooraf te bedenken zijne zonden en onwaardigheid ; vooraf te onderzoeken wat men denkt en gelooft van Hem , die gewild heeft , dat wij zulk eenen hoogen en duurzamen prijs zouden stellen op Zijnen schuldverzoevende dood ; en het geweten te raadplegen , ten aanzien der voornemens die men koestert , der gezindheden , die bij ons huisvesten , en der vruchten , die eene vorige Avondmaalsviering bij ons bedoeld en gedragen heeft ? En zal hij die zich daarmede bezig houdt , niet met meer eerbied , gevoel en zegen dezen maaltijd houden , dan die midden uit zijne verstrooiingen en zonder inkeering tot zijn binnenste , aan denzelven plaats neemt ? Ein-

(1) 1 Kor. XI : 28.

delijk is *de dag des voorspoeds*, maar *inzonderheid die des kwaads*, eene bestelling van den Heer, die ons tot nadenken over ons zelve moet nopen, en ons doen opmerken, waarom wij noodig hebben in deze school te worden geoefend; wat onze hemelsche Opvoeder ons daarin wil leeren; en welk gebruik door ons gemaakt wordt van deze Goddelijke onderwijzingen. — Medemenschen! die in de duisternis wandelt, en niets dan raadselen ziet in de lotgevallen die u bejegenen, de zelfbeproeving kan in deze donkerheid menigen lichtstraal doen doorbreken.

Zoo velen zijn dan de tijden en gelegenheden, die door den Christen tot beproeving van hart en wandel kunnen of behooren te worden in acht genomen. Hoe beklagelijk is het niet, dat er zoo velen verloren gaan, die voor al het goud dezer wereld niet kunnen teruggeroepen worden en die men eens om al zijn goud en goed zal wenschen te kunnen terugkopen! Bedenkt toch Lezers! dat onze tijd kort is, en dat misschien eerlang eene hooge en

onweerstaanbare hand *Einde* zal schrijven onder onze werken. Wij willen dan niet denken, dat onze christelijke vrijheid, die aan geene dagen en maanden en tijden en jaren gebonden is, bij de onderhouding eener gezette en geregelde zelfbeproeving zoude lijden, maar deze onze vrijheid liever daarin stellen, dat wij nit eigene keus, en nit liefde tot onzen God en onze ziel, onze harten bewaren en onze wegen beproeven, boven alles wat te bewaren en te beproeven is. Wij willen ook niet beducht zijn, dat eene gezette en telkens wederkerende zelfbeproeving, de stoffe zal uitputten, die ons daarbij moet bezig houden, want hoe meer wij in dezen ons oefenen, en hoe dieper wij delven in den akker van onze harten, des te ruimer dit veld voor ons nadenken worden zal. Mag deze oefening niet geschieden ten koste van andere pligten, wij moeten daarom niet te ligt vreezen in dezen te veel te doen; daar wij veel meer gevaar loopen van verzuim en vertraging; waarom ik raden zou, voor onze zelfbeproeving zekere dagen en uren

te stellen, en zich daaraan, zonder zich dienstbaar te maken of slaafs te binden, maar voor zoo verre dit kan en mag, te houden. In geen geval worde de zelfbeproeving om onbeproefde voorwendsels verschoven, en tot zeldzame gelegenheden bepaald; opdat wij intusschen ons zelven niet vreemd, de zelfbeschouwing ons onaangenaam, en de door ons afgelegde weg te lang en te donker worde, dan dat men dien naar eisch en met vrucht, nog zeude kunnen overzien. Hoe ouder en digter aan den dag der verantwoording, des te naarstiger moeten wij zijn in het bedenken der dingen, die ons aangaande in de boeken geschreven staan. En hoe jonger wij ons gewennen aan deze betrachting, des te gemakkelijker zal zij ons worden in latere dagen; en des te minder zal het gevaar zijn van te bezwijken voor de verzoeken, waardoor wij omgeven worden, en voor de inboezemingen van een zwak en nog ongekend hart. Wat eindelijk betreft *de plaats*, waar wij dit onderzoek zullen te werk stellen, die zal wel te zoeken zijn in onze binnen-

kamer, waar wij alleen zijn met God en met ons zelve, en de boeken; waarin wij geene andere oogen willen dulden, voor het aangezicht des Heeren met gerustheid kunnen geopend, en, desverkiezende, met luider stemme gelezen worden. Hebt gij in uwe armelijke woning zulk eene binnenkamer niet, zoekt het dan, mijn behoeftige medemensch! onder den blooten hemel, of op uwe legerstede in de stilte van den nacht. Dan doet gij, zoo als Hij, die wel wist, dat Hij altijd deed, wat den Vader welbehagelijk was, maar Die nogtans in de vrije natuur zich menigmaal afzonderde tot overdenkingen en gebeden, en Wien Zijne nieren zelfs des nachts onderwezen.

Welke zijn de voorwerpen van dit onderzoek?

Een tweede punt van overweging, dat ons korter zal kunnen bezig houden, betreft de voorwerpen van het onderzoek, waartoe wij geroepen worden. En daartoe behooren in de eerste plaats *onze aanleg*

*en de vermogens, die wij van God hebben ontvangen, en die wij regt moeten kennen, om van ons zelve noch te veel noch te weinig te vorderen, en ons zedelijk leven met billijkheid te beoordeelen: zoo als dit denzulken betaamt, wien het gezet is voor een God te verschijnen, Die maaijen zal, waar dat Hij gezaaid heeft. Dit bedenken- de zal de man van bekrompene geestvermogens niet ontevreden zijn op zich zelve; wanneer hij niet bij zich vindt die mate van kennis, die zijn' meer bevoorregten medemensch eigen is; en deze laatste, wien meer werd gegeven, zal met zich zelve niet voldaan zijn, wanneer hij zich boven de middelmatigheid van den eenvoudigen niet verheven heeft; en bij gunstige bevinding niet zoo ligt zich beroemen op zijne uitnemendheid boven genen. Daarenboven moeten wij acht geven op *de eigendommeljkheid onzer bloedsmengeling, en de verschillende neigingen, welke daaruit geboren worden, daar wij anders gevaar loopen ons te bedriegen in ons oordeel over het goede, dat in ons is, en de gebreken die wij in ons be-**

vinden; zoodat b. v. de zwartgallige, die van nature tot zwaarmoedigheid overhelt, over het gemis van een helderen geest en de blijdschap zijnes Heeren, zich zelven ligt te veel verontrusten, en de bloedrijke zijne goedhartigheid zich te hoog zoude aanrekenen. Zelfs mogen hier niet worden voorbijgezien *de gedurige veranderingen waaraan ons ligchamelijk gestel onderhevig is*, en die menigmaal een zeer aanmerkelijken, maar verborgen invloed op onze geestgesteldheid en onze gedragingen oefenen, waarbij nogtans de bedachtzaamheid ons bewaren moet voor de werking der eigenliefde, door welke de vrije bewegingen van het zedelijk leven, op rekening gesteld worden van deze wel sterke, maar toch, door de genade van onzen Heer Jezus Christus, zeer wederstaanbare magt. Maar vooral is door ons te letten op *onze daden*; want daar is geschreven, *dat God een iegelijk zal vergelden naar zijne werken; dat Hij ieder werk zal in het gerigt brengen; en dat een iegelijk voor den regterstoel van Christus zal wegdragen, hetgeen in het ligchaam geschiedt*,

het zij goed, het zij kwaad (1). Wij hebben dus te bedenken en te beproeven al wat met bewustheid van ons zelve door ons verrigt werd, in de onderscheidene betrekkingen waarin wij staan tot degenen die in den hemel en die op de aarde zijn, tot God en menschen, tot den Verlosser en Zijne verlostten, tot de levenden en de dooden. En bij ons *doen*, mogen wij niet vergeten naar ons *laten* te vragen, gelijk onze Regter eens vragen zal, waarom de trage onder Zijne dienstknechten het ontvangene talent in de aarde begraven heeft (2). Als wij honderd armen hebben geholpen, en honderd anderen, die wij hadden kunnen en moeten weldoen, met ons liefdebetoon zijn voorbijgegaan; of als wij deze en onze dienstboden en onze kinderen naar het ligchaam verzorgen, maar naar den geest in hunne geestelijke armoede, ellende en naaktheid laten hongeren en dorsten; of als wij veel ijveren voor de regtzinnigheid in het geloof, maar

(1) Rom. II: 6. Pred. XII: 14. 2 Kor. V: 10.

(2) Luc. XIX: 20—26, waarmede men vergelijkte Matth. XXV: 41—46.

nalaten de liefde en de barmhartigheid en het bescheidene oordeel; of als daarentegen aan een aantal liefdadige inrigtingen door ons wordt deelgenomen, maar de waarheid, zoo als zij in Christus is, voor onverschillig geacht, of ten halve beleden wordt, waarlijk dit zijn geene kleinigheden om bij de zelfbeproeving voorbij te zien. *Niets* mag men voorbijzien, al schijnt het ons nog zoo gering, wanneer het blijkt te behooren tot den wil des Heeren; want geen der minste geboden kan ontbonden worden in het Koninkrijk van God (1). Wij behooren derhalve bij de zelfbeproeving ook aan te merken *de woorden en redenen onzes monds*, daar de mond spreekt uit den overvloed des harten, en van ieder ijdel woord, dat de menschen zullen gesproken hebben, zij rekenschap geven zullen in den grooten dag (2). En opdat woorden en daden ons in ons oordeel niet doen feilen, zijn wij ons zelve inzonderheid rekenschap schuldig van de *denkwijze*, die wij zijn toegedaan, van de *voorstellingen des verstands en der*

(1) Matth. V : 19. (2) Matth. XII : 34^b—36.

verbeelding, waarin wij bij voorkeur ondolen, van de *aandoeningen en gemoedsbewegingen*, die wij in ons bevinden, van de *gezindheden*, die wij bij ons omdragen, van de *beginselen*, waaruit wij handelen, de *oogmerken*, die wij koesteren, en de *voornemens* die wij opvatten. Er is toch een verborgen wensch des harten, er zijn raadslagen en overleggingen van hetzelfde, er zijn overtuigingen en werkzaamheden des gemoeds, die de waardij onzer woorden en werken bepalen, en die God, naar luid Zijnes eigenen woords, in den dag van Jezus Christus zal oordeelen. (1) En als deze niet beproefd werden bevonden, al gave men ook al zijne goederen den armen en zijn ligchaam in den martelaarsdood, men zou met dit leven zijn loon weghebben. (2) Of zou de stelregel aannemingwaardig zijn: het is 't zelfde wat men gelooft, wanneer men maar wel en onbesproken leeft? Of zou men daarmede mogen te vreden wezen, dat men gunste vindt in de oogen der men-

(1) Rom. II: 16. 1 Kor. IV: 5.

(2) 1 Kor. XIII: 1-3. Matth. VI: 1-6.

schen, en alomme te boek staat als een eerlijk, ingetogen en beminlijk mensch? En zou het bij de zelfbeproeving niet moeten bedacht worden, of men b. v. bij het beheer zijner tijdelijke bezittingen zich zelve beschouwe als rentmeester of als heer; of men zijn dagelijksch werk, al is het ook in een zeer nederigen stand, uit gewoonte of uit loutere baatzucht, of uit bloote eergierigheid, dan of men hetzelfde uit gehoorzaamheid aan God, en als een dienstknecht van Christus verrigt; en of men den graven gelijk is, die van buiten glinsteren van kostelijk wit marmer, maar van binnen onrein zijn, dan of het oude voorbijgegaan en alles nieuw is geworden? Geen mensch, die God kent, en de stem in zijn binnenste raadpleegt, zal zoo iets met ernst kunnen beweren; want is die God geen God der waarheid? Heeft Hij geen lust aan waarheid in het binnenste? En moet Hij niet oordeelen, gelijk Hij ziet, dat is, niet gelijk de mensch, die slechts aanziet wat voor oogen is; maar tot op den diepen grond onzer harten, en tot in de verho-

lenste schuilplaatsen onzer gemoederen, die Zijne oogen, als vlammen, doorloopen? En kan ons eigen geweten wel met ons tevreden zijn, wanneer onze woorden en werken niet voortvloeijen uit de regte bronnen? Alles derhalve, wat in ons binnenste omgaat, en waarvan wij ons zelven bewust zijn, tot zelfs *het spel der verbeelding in onzen slaap*, kan bij de zelfbeproeving te stade komen, en is uit dien hoofde onze opmerking waardig. Ook moet *de invloed van onze lotgevallen op onze zedelijkheid, en het gebruik, dat door ons gemaakt werd van de aanleidingen ten goede en de verzoe-kingen ten kwade*, die ons bejegend, bij dit onderzoek worden nagespeurd. En dit een en ander moet ons brengen tot gevolgtrekkingen, vergelijkingen en oordeelvelingen, waardoor wij ons zelven duidelijk bewust worden van den waren aard onzer zedelijke gesteldheid. Wij behooren uit het bovengenoemde af te leiden, wie wij eigenlijk zijn; of wij nog leven in onze zonden, dan of wij waarlijk tot God bekeerd, en in opregtheid begonnen zijn,

niet slechts naar sommige, maar naar *alle* Zijne geboden te leven. En als wij bevin- den, dat wij den eenigen levensweg nog niet hebben ingeslagen, dan is het noodig, dat wij nagaan, wat ons daarvan terug- houde; of als wij ons zelve openbaar worden als aanvankelijk vernieuwden naar den inwendigen mensch, dan mag geene te- vredenheid met ons zelve ons doen afzien van het onderzoek, of wij vorderingen ma- ken, dan of wij stilstaan, of ten achteren geraken op onze wandeling in de inzettingen en regten des Heeren. Er is althans geene regte zelfkennis mogelijk, wanneer wij niet onze tegenwoordige zedelijke gesteldheid in vergelijking brengen met die van vroegere dagen, en ons zelve afvragen, of wij te haren opzigte hebben gewonnen of verloren; welke de redenen zijn van dit gewin of verlies; tot welke verkeerde of goede dingen de meeste overhelling bij ons gevonden wordt; of deze overhelling bij ons toeneemt of af- neemt in sterkte, aan welke gevoelige zijde wij het meest voor verzoekingën bloot lig- gen; en wat al met of buiten ons toedoen

van invloed was en nog is op ons zedelijk leven. Zoo vele bijzonderheden, Lezers! die met al het gezegde ons te zien geven, hoe ver de grenzen der zelfbeproeving zich uitstrekken, en waaromtrent het niemand berouwen zal, het 59ste, 60ste en 73ste der Evangelische Gezangen van de Nederduitsche Hervormde Gemeente te raadplegen.

Op hoedanige wijze behoort de zelfbeproeving te geschieden?

Maar hoe betaamt het ons nu bij deze zelfonderzoeking te werk te gaan? Dit, gevoelt gij, is eene belangrijke vraag, daar het nut en de vrucht eener verrigting, door de wijze, waarop zij wordt aangelegd, zeer aanmerkelijk kan bevorderd, of ook teruggezet en zelfs verijdeld worden. Daarom is het van de eerste aangelegenheid, dat de zelfbeproeving geschiede met *bedaartheid*, met *naauwkeurigheid*, met *onpartijdigheid*, en met *godvruchtigheid*.

Bedaartheid van geest is een eerste vereischte bij eene oefening, die eene gedurige

waarneming van ons zelve, eene opmerking van de geringste verschijnselen in ons zedelijk leven, en een zorgvuldig nadenken vordert. Eene gejaagde ziel, die, als eene voortgedrevene zee, geene rust heeft, die niet weegt den gang van onzen voet, maar zich door de aardsche dingen als overstelpen laat, en de oogenblikken van eenzame nagedachte voor tijdverlies rekent, is er niet toe bekwaam. Wij moeten ons zelve bezitten, om ons zelve gade te slaan. En als wij ons bij gepaste gelegenheden in stille afzondering er toe begeven, moeten wij er ons ook geheel toe zetten; en zoo lang of kort wij ons zelve onderzoeken, onze onverdeelde aandacht daarbij bepalen, en alle mindere belangen en zorgen vergeten. Buitendien moet aan onze nasporing de vereischte diepte en de regte belangstelling des harten niet ontbreken. Daarom, die in zijne binnenkamer met zich zelve wil rekenen, dat hij de wereld er buiten sluite, opdat hij alleen zij met zich zelve en met zijnen God.

Dat het verder bij de zelfbeproeving

vooral op *naauwkeurigheid* aankomt, behoeft wel niet in het breede te worden aange-
 wezen, daar het tegendeel niet anders dan
 oppervlakkigheid en onvolledigheid in de
 zelfkennis kan ten gevolge hebben. Hoe
 toch zullen wij immer regtvaardige regters
 over ons zelve kunnen wezen, wanneer
 wij niet met naauwkeurigheid weten, waarop
 wij de uitspraak van ons oordeel moeten
 bouwen? Hetzij men dan zijn geheele ze-
 delijke leven, of een gedeelte daarvan in
 opzettelijke overweging neemt, het voor-
 werp zijner beproeving behoort men van
 alle zijden, en, zooveel mogelijk, in zijn
 geheel te bezien. Bij de voorgaande waar-
 neming van ons zelve moet geene bijzon-
 derheid van belang ons outglippen. Geene
 bijzonderheid *van belang*, zeg ik opzettelijk,
 daar de beuzelgeest, die gewigt hecht aan
 onverschillige kleinigheden, en de angst-
 valligheid, die in het overdrevene vallen
 doet, de zelfbeproeving, buiten noodzaak,
 bemoeijelijken, en zelf buiten staat stellen
 om in dezelve op de regte wijze te werk
 te gaan. De *beoordeeling* van ons zelve,

die zonder gedurige vergelijking van het verledene met het tegenwoordige niet regt geschieden kan, zal overigens, bij de ontrouw van ons geheugen, in naauwkeurigheid moeten winnen, wanneer men van dag tot dag, of van tijd tot tijd, de slotsommen zijner zedelijke onderzoekingen, in *schriftelijke aantekeningen* bewaart, welke aantekeningen in dier voege kunnen worden ingerigt, dat zij ons niet te veel tijd benemen, en door het gebruik van geheimzinnige teekens alleen voor ons zelve verstaanbaar zijn, en denkt gij niet, Lezers! dat, in den dag der vergelding, wanneer de boeken zullen geopend worden, waaruit God ons zal oordeelen, wij ons zelve minder zullen ontvallen, wanneer ook onze gedenkboeken in dezer voege door ons zijn bijgehouden, en de hoofdsommen van onze rekening, als met een opslag onzer oogen, kunnen worden overzien?

Evenwel zal ons naauwkeurigheid in de zelfonderzoeking uiterst gebrekkig zijn, en aan het oogmerk niet kunnen beantwoorden, bijaldien zij niet door eene strikte

onpartijdigheid wordt bestuurd. Door haar beziel, moeten wij niet willen voorbijzien, noch bedekken of vergoelijken, wat ons veroordeelt en onze schande is, of tot verzwareing van onze schuld zoude leiden. En door onze overdrevene eigenliefde is het gevaar van daartoe te komen veel grooter, dan dat van te vergeten, of in een valsch daglicht te stellen, hetgeen ter onzer verontschuldiging of versooning kan dienen, of hetgeen wij ons zelven als eene vordering in het goede mogen aanrekenen; waarom het voorzigtig en raadzaam is, in twijfelachtige zaken, het gestrengere oordeel boven het zachtere te verkiezen. Maar desnietteenstaande eischt van ons de eere Gods, benevens de waarheidsliefde en ons eigen belang, dat wij niet voor ons zelven ontveinzen, en niet verdenken noch te kort doen aan het wezenlijke goede, en de blijkbare vorderingen in geloof en Godzaligheid, die wij bij ons mogen opmerken. Daardoor immers wordt Gode onthouden de lof en de dankzegging, die Hem alleen toekomt voor de gaven van Zijnen Geest.

Daardoor bedroeven wij ons, waar wij psalmzingen, en ons in den Heer en in ons aanzijn onuitsprekelijk moesten verheugen, en dit gemis aan betamelijke blijdschap des gemoeds vertraagt onzen voet in de loopbaan van ons Christelijk leven. Daarom zij alle scheve beoordeeling, zoolwel die der verkeerde eigenliefde, als die der zwaarmoedigheid, verre van ons bij de beproeving van ons zelve; en sta aan het hoofd van ieder dagboek onzes levens, en van iedere bladzijde in hetzelfde, en bovenal sta op de tafel van onze harten als met groote letteren te lezen:

Bedrieg u zelve niet met valsche overleggingen.

Maar voor dit bedrog kan de mensch zich zelve, zonder hooger licht en hulpe, niet bewaren; waarom ik zeide, dat de zelfbeproeving behoort gehouden te worden met *Godvruchtigheid*, die tot de bron van alle ware wijsheid in den gebede doet opzien. *Arglistig is toch het hart meer dan eenig*

ding, ja doodelijk is het. Wie zal het kennen? Ik de Heer, is het antwoord, doorgrond het hart en proef de nieren (1).

De Heer derhalve, die meer is dan het hart, en onze gedachten verstaat eer zij in woorden op onze lippen komen, die kan ons licht geven, en ons bewaren voor den invloed onzer bekrompene eigenliefde. Op ons eigen doorzigt vertrouwende, worden wij door deze eigenliefde verschalkt en verblind, en in het oordeel over ons zelve verbijsterd. Maar als wij met David bidden:

Doorgrond me, en ken mijn hart, o Heer!
 Is 't geen ik denk niet tot uw eer,
 Beproof me, en zie, of mijn gemoed
 Iets kwaads, iets onbehoorlijks voedt;
 En doe mij toch, met vaste schreden,
 Den weg der zaligheid betreden. (2)

Zoo biddende, met een hart, dat zich daarbij in waarheid tot den Allerhoogsten verheft, beschouwen wij onze zaak, als behoorende tot de regtbank van dien Regter

(1) Jer. XVII: 9, 10.

(2) Berijmde Ps. CXXXIX: 14.

der gausche aarde, zoo wel als tot die van ons eigen geweten. Wij gevoelen ons in de hoogheilige tegenwoordigheid van dien Hoogheerlijken, en zijn, bij dit besef, tegen de inboezemingen van het zelfbedrog op onze hoede. En zoo waakzaam zijnde in den gebede mogen wij rekenen op de belofte: *Indien iemand van u wijsheid ontbreekt, dat hij ze van God begeere, die een iegelijk middelrijk geeft, en niet verwijt, en zij zal hem gegeven worden; en hierop vertrouwende, zeggen wij in den geloove tot ons zelve:*

God kan alleen uw hart doorgronden,
 Maar zoekt gij voor Zijn aangezicht
 Opregt naar uw verborgen zonden,
 Hij geeft u telkens meerder licht.
 Zoo is uw weg en gang gewis,
 Zoo wandelt ge in geen duisternis. (1)

*Aan welken toetssteen behooren wij ons
 zelve te beproeven?*

Allerbelangrijkst, Lezers! is de vraag, tot welker beantwoording wij nu moeten

(1) Gezang LXXIII, 11.

overgaan, naar welken toetsteen de zelfbeproeving behoore te geschieden; of met andere woorden, *waaraan* wij ons zelve te beproeven hebben? Zullen wij dit doen aan de uitspraken van onze *rede* en ons *geweten*? Dan loopen wij gevaar van ons zelve te misleiden; daar de verkeerdheid van ons hart het verstand verlokt tot valsche oordeelvellingen en beschouwingen, en het geweten, kwalijk voorgelicht, grovelijk, gelijk men het noemt, kan dwalen. Dit zien wij in de verkeerde grondstellingen, welke door menschen worden aangenomen, die aan de heilige Schriften geene kennis hadden; en in diegenen onder de begunstigen met het licht eener onmiddelijke openbaring, die hunne eigene wijsheid stellen in de plaats van de Goddelijke voorschriften. Zullen wij dan te rade gaan met *de gevoelens van andere menschen*, die even dwaalziek en zondig zijn als wij: of met *de denkwijze en den geest van den tijd waarin wij leven*? Dat nog minder; want dan worden wij blinde volgelingen van faalbare leidlieden, en moeten ons laten

slingeren door allen wind der leer, en dezer wereld gelijkvormig worden in hare menigvuldige dwaasheden en geverniste zonden. Geven ons dan *de voorbeelden van anderen*, die in wijsheid en godsvrucht hebben uitgemaakt en nog uitblinken, misschien een veiliger maatstaf in handen, ter berekening van onzen zedelijken staat? Zeker is er voor ons uit deze voorbeelden vrij wat te leeren, en worden wij in onze Heilige Schriften ernstig opgewekt om navolgers te wezen dergenen, die door geloof en lankmoedigheid de belofte verkregen hebben. Maar, aangezien wij allen in vele struikelen, kan geen voorbeeld van een eenigen onzer medeovertreders ons verstrekken tot een' onbedriegelijken toetssteen, waarvan wij ons bij de onderzoeking van ons zelve, zonder vrees voor mistasting kunnen bedienen. En als wij den *persoon* van Jezus Christus met terzijdestelling van Zijne leer ons voor den geest brengen, dan kunnen wij zelfs in dat *volmaakte* voorbeeld niet alles vinden wat in ons *onvolmaakten en diep bedorvenen* moet gevonden, en in be-

trekkingen, waarin onze Heiland niet stond, door ons moet betracht worden, bijaldien wij aan onze edele bestemming zullen beantwoorden: b. v. geloof ter regtvaardiging; bekeering van hart en wandel; de pligten van ouders, en van gedienden jegens hunne dienstbaren. Wat dan Lezers? *Gods Woord* moet de spiegel zijn, waaruit wij onze eigene aangezichten regt leeren kennen. *Gods Woord*, zoo als het begrepen is in de boeken des Ouden en Nieuwen Verbonds; en voor zoo verre de voorschriften, die daarin vervat zijn, niet hebben opgehouden van verbindende kracht te wezen voor alle menschen. Er zijn toch geboden in onze Heilige Schriften, die ons nu niet meer aangaan; zoo als die, welke betrekking hebben tot de inrigting van de uitwendige eerdienst onder het Israëlitische volk. Er zijn ook anderen, die wij niet hebben op te volgen, dan in soortgelijke omstandigheden, als waarin zij gegeven werden, of waarop de Heilige Schrijvers, bij het te boek stellen derzelve het oog hadden; zoo als hetgeen wij lezen Hand. XV: 29,

I Cor. VII en VIII, en op meer andere plaatsen. Deze voorschriften derhalve kunnen ons bij onze zelfbeproeving niet anders dienen, dan voor zoo verre zij in zich bevatten algemeene beginselen, die van toepassing zijn voor alle tijden en alle menschen. Evenwel moeten wij met de afzondering dezer voorschriften behoedzaam te werk gaan, opdat wij door onze verkeerdheid niet worden verlokkt om van het een of ander gebod, waaraan wij geen lust hebben, uit dien hoofde te denken, dat het ons nu niet meer aangaat, of althans in dien strengen zin, waarin het daar voor ons staat, nu niet te nemen zij. Eene verstandige en gemoedelijke en met het oog op God geschiedende bijbellezing zal ons voor die gevaarlijke misvatting kunnen bewaren; en als wij daarbij met onze zondaarsbehoeften; met de Evangelische waarheden van ons geloof, en met een door deze laatsten verlicht en verteederd geweten te rade gaan; en niet luisteren naar de ingevingen van den hoogmoed en de ligtzinnigheid, dan zullen wij geen gevaar loopen van de Evangelische

leer der Godzaligheid te verwringen tot een eigendunkelijk zamenstel van geboden en pligten, waarin de zinnelijkheid zich gemakkelijk vinden kan, en waarin niets, of niet veel meer wordt geduld, dan hetgeen men onderstelt, dat het menschelijke verstand uit zich zelve zou kunnen voorschrijven. Tegen die vermetelheid wakende, betaamt het ons daarentegen ons te gedragen naar de vermaningen der Apostelen: *Zijt niet onverstandig, maar verstaat, welke de wille des Heeren zij* (1). *Wordt veranderd door de vernieuwing uwes gemoeds, opdat gij moogt beproeven, welke de goede en welbehagende en volmaakte wille Gods zij* (2). En waar ons doorzigt te kort schiet, zij deze taal der heilige mannen de onze: *Heer! wat wilt gij dat ik doen zal* (3)? *Ontdek mijne oogen, opdat ik aanschouwe de wonderen uwer wet. Geef mij den weg uwer bevelen te verstaan. Leer mij uwe regten* (4). En als wij in dezen weg van bedachtzaam en biddend onderzoek zijn te weten geko-

(1) Efes. V: 10, 17.

(2) Rom. XII: 2.

(3) Hand. IX: 6.

(4) Ps. CXIX: 18, 27, 108.

men, wat den Heer welbehagelijk is, wij zijn dan, te dezen aanzien, in staat om het werk der zelfbeproeving aan te vatten, en moeten natuurlijk deze kennis op ons zedelijk leven toepassen. Maar hoe dit aan te leggen, denkt misschien iemand, bij de meer algemeene en van tijd tot tijd geschiedende zelfbeproeving? Zullen wij een gedeelte der Heilige Schriften, met verstand gekozen, tot leidraad en toetsteen bij dit onderzoek nemen? Dit is, daar wij de verscheidenheid bij deze verrigtingen wel mogen in acht nemen, niet te ontraden; en te dien einde kan ons nu eens van dienst zijn *de bergrede van Jezus*; (Matth. V—VII) of, op een anderen tijd, *Zijne laatste gesprekken*, die Hij voor Zijn sterven met Zijne jongeren hield; (Joh. XIII—XVI) of, bij eene andere gelegenheid, *een gedeelte uit de Apostolische brieven*, zoo als, hetgeen wij vinden: Rom. XII—XIV, 1 Kor. XIII, Efes. IV—VI, Col. III en IV, Hebr. XI en XII; voorts in *den geheelen brief van Jacobus*; in *den eersten van Petrus*, en in *het eerste Hoofdstuk van zijn' tweeden brief*;

in den *eersten brief van Johannes*; en in de *zeven brieven*, die de verheerlijkte Zaligmaker deed schrijven aan de *Gemeenten van Klein-Azie*. Ditmaal kan men zich bepalen bij het voorbeeld van *Jezus Christus*, zoo als men hetzelfde uit de *Evangelische geschiedenis in zijn geheel* heeft leeren kennen, of zoo als het zich voordoet bij eene opzettelijke betrachting van een gedeelte dezer verhalen. Eene andere keer zou de leiding van het *XXXI^{ste} Hoofdstuk uit het boek Job*, of van den *XV^{den} en CXIX^{den} Psalm*, of van het boek der *Spreuken* kunnen gevolgd worden. Dan weder zou een *zamenstel van Evangelische pligten*, zoo als men dit aantreft in den *Heidelbergschen Catechismus*, of in andere goede boeken, onze zelfbeproeving kunnen regelen; of wij houden ons daarbij aan een *opstel van onze eigene hand*, waarbij zoodanige aantekeningen konden gevoegd worden, als ons opmerkzaam moesten maken, op hetgeen wij voor ons zelve, en naar den eigendommelijken aard van onze zedelijke gesteldheid, bovenal te bedenken hebben, en anders misschien

zouden voorbijzien en vergeten. Dit kan naar tijd en gelegenheid en naar lust en behoefte bij de zelfbeproeving worden afgewisseld, indien wij slechts zorg dragen dat wij geen leiddraad verkiezen, welke niet is naar Christus en diens heilig woord, want *er is geen ander Evangelie*; en zoo velen naar dezen regel zullen wandelen, over dezelve zal zijn vrede en barmhartigheid en heerlijkheid en eer.

*Welke vruchten behoort de zelfbeproeving
bij ons te dragen?*

Wanneer wij nu op de gezegde wijze, en naar den eenigen onbedriegelijken toetssteen onszelven beproeven, en daaruit te weten komen, hoedanigen wij zijn, en wat wij van ons zelve hebben te oordeelen; dan moet deze kennis ons niet ledig of onvruchtbaar laten; maar zulke gevoelens, gezindheden, voornemens en werkzaamheden bij ons te weeg brengen, als met de slotsommen van dit onderzoek overeenkom-

stig zijn. Wij begeven ons toch niet tot hetzelfde, om daarin ons zelve te behagen; of daarmede bij den Allerhoogste iets te verdienen; of daardoor ons zelve in den waan te brengen, dat wij vromer dan anderen zijn; maar om deze verrigting dienstbaar te maken aan ons zedelijk en eeuwig welzijn, en om door de zelfbeproeving tot de regte zelfkennis en door de zelfkennis, met de hulp des Heiligen Geestes, tot waarachtige zelfverbetering te geraken. Wat zou het ook baten, dat wij de vlekken van ons zedelijk voorkomen in den spiegel des Godkelijken Woords hadden opgemerkt, wanneer wij daarna dezelfde bleven, en op onze bekeering en heiligmaking niet ernstig bedacht werden? Dan zouden wij zwaarder zondigen, naarmate het licht meerder was, dat door ons verkregen werd; en het Woord des Heeren zoude dan wel in ons kunnen vervuld worden: *de dienstknecht, welke geweten heeft den wil zijnes Heeren, en zich niet bereid, noch naar zijnen wil gedaan heeft, die zal met vele (slagen) ge-*

slagen worden (1). Daarom verzoek ik mijne Lezers, en vermaan ik mij zelven, om wel ter harte te nemen, hetgeen nu nog van de uitwerking en de vruchten der zelfbe-proeving zal gezegd worden.

Zijn er dan, die door dit onderzoek komen tot de bevinding, *dat zij*, zoo al niet in openbare en ergerlijke, evenwel *tot hier-toe in hunne zonden leefden*, en dat hun, in weerwil van hunn Evangeliekennis en hunne onbesprokenheid in het maatschappelijk leven, ja zelfs van een burgerlijk braaf en nuttig gedrag, een hartelijk geloof in den Zaligmaker en een vernieuwd en godvruchtig gemoed, en dus ook een goede hope in genade ontbreken; dat is voorzeker eene diep ontroerende en diep beschamende bevinding. Maar is het ook geene genade en geene stoffe van blijdschap en dankzegging, o mensch! die dit inziet, dat u daarvoor de oogen geopend worden, nu de dag uwer bezoeking nog daar is, en onze genadige God en Vader, die geen lust heeft in uw verderf, maar in uwe behou-

(1) Luc. XII: 47.

denis en uwe bekeering, Zijne handen nog tot u uitstrekt en u laat bidden van Christus wege, dat gij u met Hem laat verzoenen? Dankt gij dan den Heer, die u aan u zelve ontdekken wilde, en hoort toch, terwijl het nog heden genaamd wordt, naar den raad Zijner liefde, en zegt niet: het is buiten hope. Neen, al ware het, dat gij de zonde vele jaren lang hadt gediend, en nu eerst op vergevorden leeftijd de ongenoegzaamheid van alle zoogenoemde dengd zonder Godsvrucht, en de grootheid van uwe schuld, benevens de diepte van uw bederf hadt leeren inzien; en al ware het, dat gij u zelve aan zeer grove en ergerlijke misdrijven schuldig kendet, gij moogt daarom aan Gods genade niet wanhopen, daar Jezus Christus in de wereld kwam om zondaren, groote zondaren zelfs de voornaamste onder de zondaren, zalig te maken. Ziet, dit is het getrouwe en aller aanemingwaardige woord, dat niemand beschaamt, die het gelooft en behartigt. Maar even getrouw en waarachtig is de Schrift, die daar zegt, dat die niet gelooft, zal ver-

loren gaan, en dat zoo iemand van boven, of uit Geest, of uit God niet geboren wordt, hij in het Koninkrijk Gods niet kan ingaan. Kent dan niet slechts, maar belijdt en betreurt ook uwe overtredingen, en bidt veel en ernstig, dat gij de boosheid, de schandelijkheid en de strafwaardigheid der zonde, toch regt moogt leeren inzien. Bidt veel om vergevende en hartvernieuwende genade; en als gij nu ziet dat gij van wege uwe zonden, met allen lof die uit de menschen is, voor den Heiligen God niet kunt bestaan, neem dan door het kinderlijk geloof dien Zaligmaker aan tot uwe regtvaardiging, die geen zonden kennende, door God tot zonde voor ons is gemaakt, opdat wij zouden worden regtvaardigheid Gods in Hem. Maar neem Hem ook aan tot uwe verlichting en heiligmaking. Zoek in hem uwe wijsheid. Ontleen uit Hem uwe kracht. En leef door geloofsvereeniging met dien Eenige en Ontbeerlijke niet meer u zelve, noch voor de wereld en de zonde, maar leef dien, die voor u gestorven en opgewekt is, en

dien God, die gezegd heeft: weest heilig, want Ik ben heilig. Dat zal een ander leven zijn, dan hetgeen gij tot hiertoe hadt geleid, en daarop is wat anders te wachten. Daarop is te wachten, ja, misschien minder goedkeuring, en mogelijk wel smaad en schimp van menschen, maar die niet te waardeeren zijn tegen de hoogste gunst van God en den Zaligmaker, en tegen dien vrede der ziel, die alle verstand overtreft, en tegen dat gansch zeer uitnemend eeuwig gewigt van onuitsprekelijke heerlijkheid, waarmede God beloofd heeft onzen strijd te zullen bekroonen.

Maar onder mijne Lezers zullen er ook, gelijk ik vertrouw, worden aangetroffen, wien de zelfbeproeving kan en moet leeren *dat zij niet zijn van degenen, die zich onttrekken ten verderve, maar van degenen die gelooven*, en door het geloof in meerdere of mindere mate van hart veranderd, en in hunnen wandel vernieuwd zijn, tot behoudenis der ziel. Evenwel zullen niet allen, die hiervoor te danken hebben, dit met dezelfde vrijmoedigheid en vreugde uit

deze beproeving kunnen of durven afleiden. En hier denk ik eerstelijk aan u, broeder of zuster! die uit dezelve te zien krijgt, *dat gij zijt verachterd van de genade Gods en des Zaligmakers*; dat gij misschien in kennis en in onbekrompenheid van begrippen gewonnen, maar in eenvoudigheid des geloofs en in hartelijkheid der liefde en in teederheid des gewetens en in voorzigtigheid van wandel en in blijdschap der hope verloren hebt, en dat gij nu niet meer zoo nabij God en zoo gelukkig leeft, als gij u herinnert voor dezen geleefd te hebben. Dat is dan uwe schande en uwe groote schade. Dit is eene verachtering, die u innerlijk smarten, en gij u haasten moet voor uwen God te belijden. En dit is een toestand, waarin gij de woorden des Heilands moogt aanmerken, als tot u gesproken: *dat heb ik tegen u, dat gij uwe eerste liefde verlaten hebt. Weest dan ijverig en bekeert u* (1). Hoor gij dan dit goede woord, en val in uwe droefheid dien God en Vader te voet, van wien gij, wie weet hoe lang?

(1) Openb. II: 4. III: 19.

en zoo verre zijt afgeweken. Zoek vergeving voor uwe ontrouw in het bloed des kruises. Beveel uw verzwakt en bedorven hart aan den Geest der genade. Vernieuw het verbond, dat door u verbroken werd, met een voornemen des harten. En als u de zelfbeproeving geleerd heeft, dat gij door hoogmoed en zelfvertrouwen, of door gebrek aan waakzaamheid en behoedzaamheid, of door het aannemen van verkeerde begrippen, of door den omgang met eigenwijze en in hunne eigene oogen hoogverlichte, maar van eene ernstige en hartelijke Godsvrucht in der waarheid afkeerige menschen, of eindelijk door eene verstrooijende en van de onzienlijke dingen afleidende levenswijze, meer of minder verloren hebt, van hetgeen u geschonken was; wees dan wakende in den gebede tegen hetgeen uwer ziele tot schade geweest is, en vermijd de verzoeking, die gij niet geroepen wordt onder de oogen te zien, en reinig u zelven in de vreeze des Heeren van hetgeen u deed struikelen en verachten, en keer zoo, gedenkende van waar gij zijt uitgevallen, tot

uwe eerste liefde en uwe eerste werken en uw en uw eersten vrede terug. Vergeet intusschen bij dit een en ander niet, voor het goede beginsel, dat in u gewrocht werd, en voor de bewaring van hetzelfde gedurende uwe afdoling en uw teruggaan, en voor uwe zelfkennis en uw uitzien naar genezing, de liefdezorg van God en de trouw van den oversten Zielenherder te danken. En gij, o Christen! die na eene getrouwe en onpartijdige zelfbeproeving, in ootmoed erkennen moogt, dat de genade aan u bewezen, in u niet ijdel geweest is, en dat gij waarlijk *in geloof en godsvrucht zijt opgewassen*, prijs gij bovenal de trouwe zorg desgenen, die het goede werk in u begonnen, en zijne kracht in uwe zwakheid volbragt, en uw waken, bidden en strijden met zijnen zegen bekroond heeft. Of heeft u de zelfbeproeving te diep doen inzien in uw bederf en uwe schuld; dan dat gij er stoffe van dankzegging voor uwe opbouwning uit ontleenen zoudt, en heeft zij u zelfs zoo zeer beschaamd en *ternedergeslagen en ontmoedigd*, dat gij uwe vrijmoedigheid voor

onzen God en Vader verliest, en aan de
 opregtheid van uw gemoed en den vasten
 grond uwer hope twijfelt; dan vergeet gij
 bij uwe zelfveroordeeling op te merken,
 dat, in den strijd van dit leven, het vleesch
 en de geest nimmer ophouden tegen over
 elkander te staan en tegen elkander te be-
 geeeren, en gij hebt geen acht op de heer-
 schende keus en den biddenden toelg,
 welke in u gevonden worden, noch op de
 droefheid zelve, waarmede gij over uwe
 zonden zijt aangedaan, noch op de waar-
 heid welke ons leert, dat de grond onzer
 hope niet in ons zelve, maar in het
 kruis en den geest van Christus gelegen
 is. Daarom vermanen wij u deze dingen
 te bedenken, en het kleine beginsel uwer
 gehoorzaamheid niet te verachten; en der
 genade Gods, die het in u gelegd en be-
 waard en versterkt heeft, hare eer niet te
 onthouden, en met dankzegging voor die
 genade en met een blijmoedig geloof aan
 de belofte des H. Geestes uwe loopbaan te
 loopen. Zoo moge de klaagtoon: *ik ellen-
 dig mensch!* met de taal des geloofs en der

blijde lofzegging zamensmelten: *ik danke God door Jezus Christus onzen Heer* (1), en de beschouwing van plicht en genade u van goeder harte doen zeggen:

O God? ik heef! zoo moest ik wezen;
 Maar wat ben ik? wat zijn mijn daan?
 'k Moest uw geduchte straffen vreezen,
 Zoo Gij mijn schuld wondt gadeslaan;
 Maar eeuwig dank, voor al mijn zonden
 Wordt bij mijn Jezus heil gevonden,
 Vernieuw mijn hart door Zijne kracht;
 Ontsteek dat hart tot ware liefde;
 Want in dit eene woord de *Liefde*,
 Wordt uw geheele wet volbragt.

En tot een wandel in deze liefde en in gedurigen strijd en in vele bedachtzaamheid moet eindelijk het zelfonderzoek strekken bij een iegelijk, die het in acht neemt; en als het ons hiertoe niet opleidt, dan mag het ons voor eenige oogenblikken verootmoedigen en met de plagen en krankheden van onze harten hebben bekend gemaakt, maar het mist dan zijn einddoel en draagt geene

(1) Rom. VII: 24, 25.

vreedzame vruchten. Daarom, Lezers! wanneer wij geleerd hebben, welke verkeerdheden nog bij ons huisvesten; voor welke zonden wij het meest bloot liggen, en welke geboden des Heeren door ons het minst geliefd en het meest verwaarloosd, of althans met de meeste inspanning worden beoefend; dat wij dan, onder opzien naar boven, ons zelve verkloeken, en uitrusten het oog, en afkappen de hand en den voet die ons ergeren; de begeerlijkheden die in onze leden zijn, dooden, en op het goede, dat ons het zwaarste valt, om te doen, ons alzoo beijveren, dat het ons van lieverlede gemakkelijker, en eerlang onze verlustiging en onze zaligheid worde. En als wij te weten zijn gekomen, waar wij het gevoeligst zijn voor de aanvallen der verzoeking, en wat al verderfelijk is geweest voor ons zedelijk leven, o dat we dan, voor zoo verre dit kan en onze pligt het veroorlooft, vermijden alle die menschen, die plaatsen, die boeken, die vertooningen, die gezelschappen, die vermakelijkheden, die overdenkingen, za-

mensprekingen en verrigtingen, die wij als gevaarlijk voor *onze* deugd leerden kennen. En als wij gebragt worden in verzoekingen, die wij niet mogen ontwijken; of als wij meenen in staat te zijn ons met dezelve te meten, zien wij dan vooral toe, dat wij niet ten val komen, en zeggen wij dan en steeds en overal en in alle omstandigheden, hoe gering zij ons voorkomen, tot onze ziele: *wees nuchteren en waak in den gebede*. Eindelijk zij ons de zelfbeproeving ook eene leerschool van zachtmoedige liefde. Wanneer wij toch veel op ons zelve zien, en regt bekend worden met onze zwakheden, en met die diepe verdorvenheid, die de zaden van allerlei dwaling en zonde in zich besloten houdt; zoodat men het Gode en Zijner genade te danken heeft, wanneer deze zaden niet uitbotten, en alle hunne doodelijke vruchten aan het licht brengen; zullen wij dan zoo gereed zijn om strengelijk over anderen te oordeelen, en uit de hoogte neder te zien op degenen, die gevallen zijn, en aanstonds in drift en gramschap te ontbranden, wanneer men

ons iets in den weg legt, en ons aanraakt van eene gevoelige zijde? Of zullen wij te meer aandoen de innerlijke bewegingen der ootmoedigheid, zachtmoedigheid en lankmoedigheid, naar mate wij dieper tasten in onzen eigenen boezem; gelijk wij gestrenger, eigenwijzer en laatdunkender zullen bevonden worden, hoe geringer de kennis is, die wij van ons zelve hebben? Dat wij dan, geliefde Medechristenen! voor zoo velen wij niet schuwen met ons zelve om te gaan en in onze eigene harten te lezen, de vrucht van dit onderzoek in onze liefde en in onze waakzaamheid en in onzen strijd en in ons ootmoedig geloof aan den Zaligmaker van zondaren, openbaar maken, en het licht, dat in ons binnenste opgaat, voor de wereld laten schijnen. Dan wandelen wij niet als onwijzen, maar als wijzen. Dan doen wij als de rentmeesters en de dienstknechten die bedenken, dat hunne heeren ieder uur en oogenblik kunnen komen, en tot hen zeggen: Geeft rekenschap van uwe bedieningen. En als dan te zijner uur onze Heer

en Meester over ons komen zal, en wij wakende door Hem bevonden worden, o wij gelukkigen die wij dan zijn zullen, wanneer Hij, die ons oordeelt, zijn: *kwijts-gescholden*, schrijft onder de registers onzer overtredingen, en voor iederen beker koud water, dien wij in Zijnen naam hebben uitgereikt, maar dien wij nauwelijks durfden noemen in de dagboeken onzer goede werken, ons naar den rijkdom Zijner genade enen loon vergeldt, tegen welken op deze aarde niets te waardeeren is!

Ik bidde God, Lezers! dat in den dag der openbaring van onzen Heer Jezus Christus, deze barmhartigheid geschiede aan u en aan mij, en dat dit boekje, wanneer het u beschaamt onder het lezen, zoo als het mij onder het schrijven beschaamd heeft, mede iets moge bijdragen ter onzer voorbereiding voor dien dag.

Een Christen zich zelven beproevende.

O mijn God en Vader! ik, die uw redelijk en zedelijk schepsel ben; ik, zondaar,

die van U ben afgevallen, en dien Gij door Jezus Christus geroepen hebt tot heiligmaking; ik, stoffelijk mensch, wien het gezet is eenmaal te sterven, en daarna te worden geoordeeld; te worden geoordeeld door uwen Zoon, die de harten kent, zoo als Gij, en die heilig is, zoo als Gij, en die *mij* op mijn sterfdag, en *een iegelijk* in Zijne toekomst zal rigten naar Zijn Evangelie; ik, die den dag en de ure niet weet, waarin ik zal worden opgeroepen voor den Regterstoel van dien Zoon des menschen; ik begeef er mij toe, om, onder opzien tot U, en als in uwe hoogheilige tegenwoordigheid, mijn hart te beproeven en mijne wegen te onderzoeken; ten einde ik wete, hoedanig ik zij, en wat ik te doen heb om voor U te kunnen bestaan, en in uw welgevallen te deelen, en eens rijkelijk te ontvangen den ingang in het eeuwige Koninkrijk van den Zoon uwer liefde. Ik neem met dit oogmerk uw eigen heilig Woord in handen, als die weet dat de hemel en de aarde zullen voorbij gaan, maar dat er geen jota of tittel van dit

Schrift zal ontbonden worden; en ik bidde U, o mijn God en Vader! die ook aan mij, eigenlievenden en dwaalzieken mensch, uwen Heiligen Geest hebt willen beloven: verlicht door dien Geest mijn beneveld verstand. Verhoed door Zijne werking, dat mijn arglistig hart mij niet bedriege; en geef mij helder in te zien in dien spiegel, welke rein is, zoo als Gij.

Ik ben, door uwe genade, een geroepene tot het geloof in dien Zoon, welken Gij ons gegeven hebt tot wijsheid, regtvaardiging, heiligmaking en verlossing, en ik lees in uw Evangelie, dat, zonder dit redelijke, hartelijke en hartvernieuwende en in alle goede werken vruchtdragende geloof, ik onmogelijk kan behouden worden. Moet ik dan niet beginnen met de vraag van den Heiland tot mij zelve te rigten: waar is nu uw geloof? Ja, waar is nu mijn geloof? Ken ik de hemelsche waarheid in al hare reinheid en dierbaarheid? Neem ik ze aan met eene redelijke en vaste overtuiging, niet als eenes menschen woord, maar, hetgeen zij waarlijk is, als het woord van

U, die niet liegen kunt? Doe ik dat zonder uitbeding, en zonder ergernis aan verborgenheden, die het Goddelijke verstand openbaren, maar mijn kinderlijk begrip niet bevatten kan? En woont deze waarheid niet slechts in mijn hoofd, maar ook in mijn harte! Woont Christus in mij door het geloof? Zoek ik niet mijne eigene gerechtigheid op te rigten; maar ben ik uwer regtvaardiging, o mijn God! onderworpen? Steun ik niet meer of minder op mijne werken, of op mijne aandoeningen en gemoedelijke bevindingen, of op den goeden naam, dien de wereld mij nageeft? En ken ik mij zelve regt als een groot zondaar en een diep bedorven mensch, die des doods waardig en des eeuwigen oordeels schuldig is, en zonder uwe genade en buiten gemeenschap met Christus, ellendig moet omkomen? Ken ik waarlijk mij zelve als zulk een boos en strafwaardig overtreder; en bedroeft mij deze kennis met eene droefheid naar uwen wil, die eene onberouwelijke bekeering tot zaligheid werkt? Doet zij mij de noodzakelijkheid en de dierbaar-

heid van dat kruis onzes Heeren gevoelen, waaraan Hij onze zonden gedragen heeft, en Gij, o mijn God! in uwe ondoorgrondelijke barmhartigheid, onzer aller overtredingen op Hem hebt doen aanloopen? En drijft zij mij uit tot dien Middelaar, en tot de verlossing in Zijn bloed, opdat ik in Hem gevonden worde, niet hebbende mijne regtvaardigheid, die uit eenigerlei wet, maar de regtvaardigheid, die uit U, en door het geloof is? Ben ik door dat geloof, als met Christus gekruisigd en gestorven en begraven en weder opgewekt en gezet in den Hemel; en kan ik nu in opregtheid voor uw alziend oog verklaren: ik leef niet meer, maar Hij leeft en werkt en heerscht in mij, en hetgeen ik nu leve, dat leef ik door het geloof in dien dierbaren Zaligmaker? En ben ik een *vruchtdragende* rank van dien eenigen waren wijnstok, die door u, o Hemelsche Landman! geplant werd? Ben ik vernieuwd, geheiligd, wedergeboren, een ander mensch geworden, dan onze oude mensch is, door den geest des geloofs? Haat ik, o mijn God! al wat

Gij haat; en heb ik lief, wat door U geliefd wordt? *Heerscht* de zonde in mij niet meer? En als ik zondig, — ik doe het helaas! nog iederen dag, en telken dage, ach, hoe dikwijls! — maar als ik gezondigd heb, bedroeft mij dit dan meer dan eenig ding, en stel ik niet uit, mij voor U te vernederen, en barmhartigheid te zoeken in het bloed van Christus? Reinig ik mij zelven van *alle* besmetting, en strijde ik zonder ophouden en met vele gebeden tegen mijn bederf en tegen de verzoeking, waarin ik gerake? Wensch en zoek ik waarlijk, hier aanvankelijk en hierna in de volkomenheid, U, mijn Vader! en uwen onbestraffelijken Zoon, in heiligheid gelijkvormig te worden; en sta ik niet heimelijk in eeuwig verbond met eenige bij mij schuilende, maar verborgene boezemzonde? Ken ik dus hieraan, dat ik Christus gekend heb, en in hem ben en blijf, dat ik Zijne geboden onderhoude, en dat ik wandel in de liefde? En zijn mijne goede vruchten zoodanige en zoovele, dat ik in de volle verzekering der hope mijnen weg kan gaan, en tot U, mijn

Heiland! met vrijmoedigheid zeggen kan: kom, Heere Jezus! Ken mij o God! en beproef mij, en schenk of vermeerder mij den geest des geloofs, en schep een rein hart in mijn binnenste.

Ik ga voort met mijn onderzoek, en beschouw mij zelve in mijne betrekking tot U, o groote en goede God! die gezegd hebt, dat wij U regt kennen, boven alles eerbiedigen, van geheeler harte liefhebben, volkomen vertrouwen, en aan alle uwe bevestigingen ons geheel onderworpen zullen. Maar is mijne kennis van uw wezen en uwe werken, zoo als zij in dezen kinderstaat kan en moet wezen? Is zij zoo helder, zoo zuiver, zoo volledig, en vruchtbaar? Is zij niet bloot bespiegelend en beschouwend, maar waarlijk levende en vertroostende en hart en wandel vernieuwende? En is en wordt en werd zij naar behooren geoefend, door het onderzoek der natuur, en het opmerken van de wegen uwer Voorzienigheid, en de overweging van uw eigen dierbaar woord, en de gemeenschap met Hem, die het afschijnsel is uwer heerlijkheid en het

uitgedrukte beeld uwer zelfstandigheid? En is er wel vreeze Gods voor mijne oogen? Gevoel ik innig en diep en aan alle plaatsen en ten allen tijde, welk een eindelooze afstand er tusschen U, den Hoogheerlijken, en mij geringen mensch, die stof en asch, een worm en eene made, en bovendien zulk een zondaar ben? Weegt zoo uwe hoogheid op mijn hart, en ben ik bekleed met ootmoedigheid, en is mijn denken, mijn spreken, mijn bidden en danken, mijn eedzweren, mijn kerkgaan en Bijbellezen, en al mijn doen en laten in uwe vreeze? Kan ik het niet dulden, dat in mijne tegenwoordigheid uw naam misbruikt, uw Zoon gesmaad, uw woord bespot, uw volk beschimpt wordt; en heb ik nooit meer vrees voor menschen, zelfs voor ligtzinnige en van U afkeerige menschen, dan ik ontzag heb voor U? Heb ik ook de liefde Gods wel in mij zelven? Ben ik hartelijk en meer dan met iemand of iets met U ingenomen? o mijn God en Vader? Gaan alle de neigingen en verlangens van mijn hart naar U uit? Is het mij goed nabij U te zijn? Is

het mij beter, dan dat ik mij bezig houde met mijne liefste betrekkingen, of met mijne aangenaamste bezigheden, of met mijne zoetste vermaken? Heb ik niemand in den hemel noch op de aarde, wien ik liefheb boven U; en zou ik liever aller menschengunst, en alle werelsch genoeg, en allen aardsehen rijkdom verliezen, dan dat ik uwe goedkeuring missen moest, of eene lagere plaats in uw welgevallen bekleedde? En begeer ik niets meer dan U in Christus welbehagelijk te zijn, en, door het bewaren uwer geboden, mijne dankbaarheid te bewijzen voor de groote liefde, waarmede Gij mij hebt liefgehad, en voor alle de zegeningen, die ik nog dagelijks van U ontvang? Hoor ik verder naar de vermaning, die daar zegt: werpt alle uwe bekommernissen op Hem, want Hij zorgt voor U? Doe ik dat altijd en in alles? Doe ik het zoo, dat ik mijn vertrouwen van alle schepselen en van mijn eigen verstand en hart aftrek? Doe ik het dan vooral, wanneer ik in de donkerheid wandel en geen licht zie; en als ik het doe, ben ik dan daarbij

regt werkzaam en getrouw in hetgeen mijne
 hand hier te doen vindt, en mijn Christelijke
 pligt van mij vordert; zoodat ik mij evenmin
 schuldig make aan nalatigheid en zorgeloos-
 heid, als ik mij laat beangstigen en belem-
 meren door onbetamelijke bekommernissen?
 Hoe is het daarenboven met mijne onder-
 werping aan uwen wil, in alle voorkomende
 omstandigheden van mijn leven, en met de
 tevredenheid, die mij betaamt met alle de
 wegen uwer aanbiddelijke Voorzienigheid?
 Denk of zeg ik nooit: de weg des Heeren
 is niet regt? Ken ik geen wrevel en wrok,
 wanneer mijne wenschen teleurgesteld, mijne
 gedachten vernietigd, mijne plannen verijdeld
 en aan mijne begeerlijkheden zulke hinder-
 palen worden in den weg gesteld, die de
 bevrediging derzelve onmogelijk maken?
 Ben ik dus altijd vergenoegd met het tegen-
 woordige; en als ik in lijden kom, is mijne
 ziele dan stil in mij, gelijk het gespeende
 kind bij zijne moeder is? Denk ik niet:
 waarmede heb ik dat verdiend? Vraag ik
 niet, waarom de weg van mijn evenmensch
 minder mceijelijk is, dan de mijne? Zie ik

niet met een bitter gemoed op de middelloorzaken mijner verdrukking? En onderwerp ik mij aan uw hoogwijs en genadig bestel, o mijn Vader, niet uit nooddwang en met weerzin, maar met de gewilligheid des geloofs, en met de boetvaardigheid des overtreders, die veel meer klaagt over zijne zonden, dan over zijn leed? En doe ik dit bovenal, wanneer uwe aanbiddelijke hand mij van de gevoeligste zijde getroffen heeft en mij aanraakt in hetgeen mij het dierbaarste was hier beneden; en doe ik het ook, wanneer ik te lijden heb door de verkeerdheden van mijne medemenschen, en den haat dergenen, die mij kwalijk gezind zijn? En is mijne onderwerping en mijn ontzag en mijne liefde en mijn vertrouwen en mijne dankbaarheid, is het alles vrucht en blijk van mijn geloof in uwen Zoon, en van mijne hartsvereeniging met zijne volmaakte en algenoegzame offerande? Ken mij, o mijn God! en beproef mij, en maak mij bekend, welke schadelijke wegen nog bij mij zijn, en vereenig mijn hart tot de vrees uwes naams.

En wie ben ik voor U, o Heere Jezus!

die alles voor mij zijn, en zelfs uw dierbaar bloed voor mijne zonden wildet storten? Ben ik uw leerling, uw volgeling, uw verlostte van de zonden, en uw gehoorzame onderdaan, en uw opregte en teedere vriend? Schaam ik mij uwer en uwer woorden voor geen mensch ter wereld? Eer ik U, gelijk ik den Vader eere? Heb ik U lief boven goed en bloed? Vertrouw ik op U, als op uwen Vader? Buig ik dikwijls en dagelijks mijne knieën in uwen naam? Bewaar ik uwe geboden, zoo als Gij de geboden uwes Vaders bewaard heb? Ben ik één met U, zoo als Gij één zijt met uwen Vader? Is uw woord mijne verlustiging, de verkondiging van uwen dood mijne blijdschap, de gemeenschap met U mijne zaligheid, en het licht en de kracht van uwen Heiligen Geest mijn licht en mijn sterkte? Verheug ik mij in U met eene heerlijke en onuitsprekelijke vreugde? Acht ik mijn leven niet te dierbaar in uwe dienst? Verlang ik om U te zien en bij U in te wonen; en is het mij eene dierbare verzekering, dat de Vader aan U al het oordeel heeft overgegeven; en heb

ik uwe verschijning, o mijn Regter, maar dien ik mijn broeder mag noemen, heb ik uwe verschijning hartelijk lief? Heer! Gij weet alle dingen en kent aller werken, och leer mij dan, wie ik ben, en bewaar mij, dat ik niet beschaamd sta en niet bedrogen uitkome, wanneer Gij zult geopenbaard zijn!

En zou ik verder gaande moeten vragen, hoe het gelegen is met mijne zelfkennis, en met de ware liefde en achting, die ik mijzelven behoor toe te dragen, en met mijne zorg voor mijne ziel en mijn ligchaam; voor mijnen goeden naam en mijne aardse goederen, over welke ik hier als rentmeester gesteld ben: voorts, wat er is van mijne gehoorzaamheid aan de koninklijke wet der liefde jegens allen en omtrent hen, die een even dierbaar geloof met mij ontvangen hebben; nog verder, hoe ik, in deze betrekkingen staande, mij gedrage als echtgenoot, en als vader of moeder, als zoon of dochter, als broeder of zuster, als dienstbare of gediende, als regent of onderdaan, als Evangelieprediker of als Evangeliehoorder, als gunsteling of begunstiger, als vriend of

vriendin; ja zelfs hoe ik mij houde omtrent mijne afgestorvenen, die mij zijn voorgegaan, en wat ik doe ten nutte dergenen, die na mij zullen leven. En niet minder heb ik te bedenken, of en hoe ik gebruik maak van de hulpmiddelen tot geloof en godzaligheid, die mijn God mij verleend heeft, en hoe ik mij daartoe bediene van de beschouwing der natuur en der Voorzienigheid, van mijne aangename ondervindingen en mijne beproevende lotgevallen, van mijn Bijbel, van de inspraak mijner zedelijkheid, van het gebed,— ja vooral van het gebed — en van het gezang, en van de onderlinge bijeenkomsten, en van den dag mijnes Heeren. Maar ik heb voor het tegenwoordige, aan hetgeen ik reeds overwogen heb, meer dan genoeg; en de stoffe is mij te rijk, en de zaak te gewigtig, om er als met een lossen voet overheen te gaan. Daarom bewaar ik dit tot een anderen tijd; en bewaar Gij mij, o mijn God! dat ik niet verzuime mij ook in dezen wel te beproeven, en dat ik niet voorbijzie of heimelijk betwijfele, hetgeen de mond der waarheid gezegd heeft: dat het tweede

gebod: gij zult uwen naasten liefhebben, als u zelve: aan het eerste en groote *gelijk* is, en dat de liefde genoemd wordt de vervulling der wet. Intusschen heb ik den rijkdom der stoffe, die ik daar noemde slechts met een oog te overzien, om reeds vorruit te gevoelen, dat ik ook hier zal moeten eindigen met te betuigen: o God! wees mij zondaar genadig. O Heere! tred met uwen knecht toch niet in het gerigt, en, heilig mij, heilige Vader! Amen.

ZELFBEPROEVING.

AVONDZANG.

*Uit GELLERT vertaald in de Dichtwerken van
Mr. H. VAN ALPHEN. Laatste Uitgave.
D. I, bl. 339.*

De dag is weêr voorbij, een dag weêr van mijn leven:
Hoe heb ik dien besteed? heeft hij mij winst gegeven?
Heb ik met allen ernst het goede nagestreefd?
Of naar mijn' lust alleen, niet naar mijn' pligt gelceefd?

Heb ik, in 's Heeren vrees, deez' dag wel aangevangen,
 Met danken en gebeden, met ijverig verlangen
 Om, als tot deugd gevormd, in 's werelds rampwoestijn
 Regtvaardig, matig, en een vriend van God te zijn?

Heb ik in mijn beroep, van God mij aangewezen,
 Den God der Christenen door naarstigheit geprezen,
 De wereld regt gebruikt, en elk een dienst gedaan,
 Niet om bij menschen, maar bij God in gunst te staan?

Zag God mij dezen dag mijn eigen geest beheeren,
 En telkens oog en hart naar Zijn genade keeren?
 Heb ik mijn bange ziel door hoop op God gesterkt,
 En mij in Hem verheugd, die op mijn schreijen merkt?

Mogt ik, bij 't zoet genot der aardsche goedren, denken
 Aan Hem die alles schiep, en mij mijn deel wou schenken?
 Eerbiedigde ik Zijn' naam, en eerde Hem mijn hart,
 Door dankbaarheid voor 't goede, en lijdzaamheid in smart?

Sprak ik, zoo als ik dacht, en mogten mijne vrienden
 Opregte hartlijkheid in mijnen omgang vinden?
 Had ernst en vreugd bij mij een welgeschikten val,
 En heb ik niets gezegd, dat mij berouwen zal?

Mogt ik mijn' naasten door oplettendheit verpligten,
 En tot het goede, met mijn voorbeeld, onderrigten?
 Voelde ik de smarten van eens anders ongeneugt,
 En was de voorspoed van mijn vijand mij tot vreugd?

Was mij een misslag leed , zoodra hij was bedreven ?

En liet ik zelfs geen lust tot zonden in mij leven ?

Kan ik voor God bestaan , mijn ziel , zijt gij bereid ,
Als God in dezen nacht u roept naar de eeuwigheid ?

O God , die alles weet ! wat zou 'k voor U bedekken ?

'k Voel , ieder oogenblik , op nieuws mijn ziel bevlecken :

Vergeef , vergeef , o God ! 't verzuimen van mijn pligt ,

En treed , om Christus wil , met mij niet in 't gerigt .

Ja , Gij belooft het mij : Gij blijft aan Jezus denken ,

En wilt , in Zijnen naam , ook mij genade schenken .

Bewaar mij dezen nacht , ik rust in uwen schoot ,

Ik ben uw eigendom in leven en in dood .
